

Как да се постигне устойчиво и икономически ефективно управление на отпадъчните води в селските райони на България и Румъния (агломерации с по-малко от 2 000 и 10 000 е.ж.)

**Дискусионен документ за кръглата маса
18 март 2010 в Гранд хотел „София”**

Замърсяването от отпадъчни води причинява здравословни и енвиро проблеми

Подходящата санитария и доброто управление на отпадъчните води са ключови предизвикателства за здравословна околна среда в градовете и селата. Нерегулираното отвеждане на необработени отпадъчни води представлява заплаха за общественото здраве и околната среда. Децата и уязвимите групи от населението са най-силно атакувани от болести свързани с водата, но като цяло населението често страда от такива болести, което влияе значително на икономическото развитие на отделните райони. Пораженията за околната среда от непречистени отпадъчни води също са значителни. Подземните води, като основен ресурс за добив на питейни води, са под все по-голяма заплаха от различни човешки дейности.

Директивата за градските отпадъчни води се отнася само за агломерациите по-големи от 2 000 ЕЖ

Законодателството на равнище ЕС третира темата за санитария и отпадъчни води чрез две директиви, а именно Директивата за пречистването на градските отпадъчни води (ДПГОВ) и Рамковата директива за водите (РДВ). ДПГОВ задължава новите държави-членки да отвеждат отпадъчните води и да изградят пречиствателни станции в агломерациите с повече от 2 000 еквивалент жители (ЕЖ). Съгласно ДПГОВ, агломерациите между 2 000 и 10 000 ЕЖ трябва да въведат подходящо пречистване (биологическо пречистване с отстраняване на хранителните за микроорганизмите вещества). Това се отнася и за агломерациите с по-малко от 2 000 ЕЖ, които имат канализационна мрежа (чл. 7 от ДПГОВ). За агломерациите с по-малко от 2 000 ЕЖ, които нямат канализационна мрежа, не са предвидени стандартни изисквания.

Насоките за екстензивни методи за пречистване на отпадъчните води трябва да се актуализират и да се преведат на румънски и български

Има обаче публикувани насоки на ЕС от 2001 г., които насърчават процесите за екстензивно и икономически ефективно пречистване на отпадъчните води за малките населени места.

Рамковата директива за водите изисква подходящо пречистване на отпадъчните води с цел опазване на водните тела

РДВ изисква постигането на добро състояние на подземните води и осигурява мониторинг на подземните водни тела, както и мерки за опазване и възстановяване на подземните води. Трябва да се въведат мерки за предотвратяване и контрол на замърсяването на подземните води, вкл. критерии за оценка на доброто химическо състояние на водите. Максималното допустимо ниво за нитрати се определя на 50 мг/л. То е превишено в много подземни водни тела. Освен лошите земеделски практики, друга установена причина за това замърсяване е липсата на подходящо пречистване на отпадъчните води.

4 млн. души в България и Румъния живеят в села с по-малко от 2 000 ЕЖ, които не са обект на ДПГОВ

В България и Румъния почти 4 млн. души (в България 1,8 млн. и в Румъния 2,1 млн.) живеят в селища с по-малко от 2 000 жители, които обикновено нямат никакво отвеждане или пречистване, а не са и задължени да го осигурят в обозримо бъдеще.

Тъй като ДПГОВ не се отнася до тях, агломерациите с по-малко от 2 000 ЕЖ не могат да кандидатстват за финансиране от ЕС за изграждането на подходяща санитарна система и система за пречистване на отпадъчните води. Тези селища често разчитат на водоснабдяване от местни водоизточници, които са замърсени от човешка дейност и не се охраняват и опазват надеждно. Национален приоритет в близките години е да се изградят системи за отвеждане и пречистване за селищата с над 2 000 ЕЖ, както изисква ДПГОВ.

Централизираната канализация и техническото пречистване на отпадъчните води едва ли са финансово оправдани за малките населени места

Населените места под 10 000 и 2 000 ЕЖ имат нужда от устойчиви, икономически ефективни и съобразени с конкретните условия решения за отпадъчните си води

Институционалната рамка може да се регионализира за по-висока ефективност

Училищната санитария като специфично предизвикателство за селските и крайградски райони

Липсват насоки за децентрализирани системи за пречистване на отпадъчните води, както и за използване отново на пречистените продукти

Има нужда от икономически ефективни решения за постигане на изискванията на ЕС и гарантиране на общественото здраве и опазването на околната среда. Колкото по-малко е едно населено място, толкова по-високи са разходите на потребител за централизираните технически системи. Централизираната канализация и техническото пречистване на отпадъчните води едва ли са финансово оправдани за малките населени места. Старите държави-членки, напр. някои части от Германия, страдат от високи цени на услугите поради внедряването на конвенционално техническо планиране, несъобразено със специфичните условия. В селските райони няма финансови, технически и природни ресурси.

България и Румъния са две от многото засегнати от промяната на климата страни. Наблюдават се удължаващи се периоди на засушаване и повишени температури, което води до понижаване нивото на подземните води. За успешното адаптиране към климатичните промени е необходимо въвеждането на устойчиви концепции и подходи за пестене на вода и локално затваряне на водния цикъл.

В Румъния в момента се осъществява процес на регионализация на институциите занимаващи се със сектор водоснабдяване и санитария, който е важен за повишаване на техническия и финансов капацитет на малките селища. Що се отнася до техническите решения обаче, регионализираното/централизираното отвеждане и пречистване не е необходимо, тъй като децентрализираните технически системи са обикновено по-гъвкави, устойчиви и по-ефективни икономически. Поради това се препоръчва въвеждането на екстензивни, децентрализирани и ниско технологични решения, като пречистване на място, лагуни и изкуствени влажни зони адаптирани към местните условия.

Без надеждно водоснабдяване и подходящо пречистване на отпадъчните води в малките населени места, устойчивата санитария в училищата е особено затруднена. Въпреки съществуващия консенсус, че добрата хигиена и санитария играят ключова роля за здравето, безопасността и благосъстоянието на децата, училищната санитария е проблем пренебрегван от националните бюджети и общественото мнение, както и в политическия дневен ред.

ЖЕОБ и местните им партньори осъществиха няколко демонстрационни проекта по питейни води и санитария в селски райони на България и Румъния. Бяха изградени и успешно действат обществени сухи тоалетни с разделяне на урината за училища, читалища и кметства, както и за домакинства. Изградени бяха почвени растителни филтри и лагуни за пречистване на отпадъчни води. Технологиите намериха добър прием и са разбираеми за ползвателите. Пречките за въвеждане на децентрализирани технологии включват трудности за получаване на строително разрешение; липсата както на насоки, така и на законодателство за децентрализирано пречистване на отпадъчни води и използване отново на пречистените продукти.

Насочващи въпроси за обсъждане от Кръглата маса:

1. Кои устойчиви и икономически ефективни концепции за пречистване на отпадъчните води са подходящи и финансово постижими за селища с по-малко от 10 000 ЕЖ и с по-малко от 2 000 ЕЖ?
2. Какво може да се направи, за да се подпомогне въвеждането на подходящи и финансово постижими технологии в България и Румъния?
3. Какви финансови инструменти съществуват съответно за агломерациите с по-малко от 10 000 ЕЖ и с по-малко от 2 000 ЕЖ?
4. Как могат да се усъвършенстват разрешителните процедури за подходящи решения за санитария и пречистване на отпадъчни води?
5. Как може да се повиши загрижеността за устойчива санитария в училищата и този проблем да се постави по-високо в политическия дневен ред?